

i produžiti. U drugoj polovici stoljeća, kada su u službi bili većinom domaći liječnici, trajanje službe se produljuje, u većini slučajeva do njihove duboke starosti. Međutim, što se tiče razlike plaća liječnika u državnoj službi, bile su određene prema njihovom ugledu, godinama rada i iskustvu, te činjenici radi li se o domaćem ili stranom liječniku. Naposljetku, autorice zaključuju da su liječnici u 18. stoljeću bili najbolje plaćeni državni službenici u Dubrovačkoj Republici, osobito u prvoj polovici stoljeća, dok tijekom druge polovice 18. stoljeća plaće u državnim službama rastu brže i češće, a najveći skok se dogodio od 1800. do 1804., kada su liječnicima u prosjeku plaće narasle za oko 40 posto. Radu je također priložena tablica plaća liječnika u službi Republike u 18. stoljeću, podijeljena prema vrsti liječnika (fizici, kirurzi, brijaiči i zubari), te prema dva vremenska perioda, 1700. – 1722. te 1768. – 1799. Sam zbornik završava *Kazalom osobnih imena* (127-136).

Ovaj zbornik u svega šest članaka donosi pregled raznolikih tema dubrovačke povijesti, koje povezuje tema solidarnosti društva i vlasti prema njegovim članova u najugroženijim trenucima za Dubrovnik, bilo da je ta solidarnost dolazila od istaknutih pojedinaca ili vlasti u cjelini. Posebno je zanimljivo napomenuti da radovi također pružaju uvid u živote pojedinaca, koji su bili u isto vrijeme i privatni, ali i u službi dubrovačke vlasti, a iz različitih izvora mogu se razlučiti i osobni stavovi i razmišljanja tih pojedinaca. Ovaj zbornik hvalevrijedan je doprinos društvenoj povijesti Dubrovnika i trebao bi služiti kao poticaj za daljnje slične poduhvate na nadolazećim sekcijama u sklopu Kongresa povjesničara, mjesta gdje se zaista okuplja veliki broj pripadnika naše historiografije i omogućuje obradu poznatih i manje poznatih tema hrvatskog povijesnog područje iz različitih aspekata, davajući cijelom projektu interdisciplinarni karakter.

Sanja Miljan

Reform and Renewal in Medieval East and Central Europe: Politics, Law and Society, ur. Suzana Miljan – Éva B. Halász – Alexandru Simon, Romanian Academy, Center for Transylvanian Studies – Croatian Academy of Sciences and Arts – School of Slavonic and East European Studies, University College London, Minerva. III. Acta Europaea, sv. 15, Studies in Russia and Eastern Europe, sv. 14, Cluj-Napoca – Zagreb – London 2019., I-XIII + 706 str.

Zbornik radova pod naslovom *Reform and Renewal in Medieval East and Central Europe: Politics, Law and Society* nastao je kao rezultat istraživačkog rada trideset autora iz nekoliko europskih zemalja pod uredničkim vodstvom Suzane Miljan (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb), Éve B. Halász (Mađarska medievistička istraživačka grupa Mađarske akademije znanosti, Sveučilišta u Segedinu, Mađarskog nacionalnog arhiva i Vojnopovijesnog instituta u Budimpešti) i Alexandrua Simona (Rumunjska akademija – Centar za transilvanijske studije, Cluj-Napoca). Idejni začetak ovakvog projekta datira iz 2015. godine, a formiran je – kako se to naglašava uredničkim zahvalama (*Acknowledgements*, IX) – na godišnjem međunarodnom medievističkom kongresu koji se održava u Leedsu u Ujedinjenom Kraljevstvu (*International Medieval Congress*). Upravo je te 2015. godine posebna tema kongresa bila “Reforma i obnova” (*Special Thematic Strand: ‘Reform and Renewal’*), a održan je od 6. do

9. srpnja kako je i uobičajeno u organizaciji Instituta za srednjovjekovne studije Sveučilišta u Leedsu (University of Leeds, Institute for Medieval Studies) i njegovih partnera.

Zbornik *Reform and Renewal in Medieval East and Central Europe: Politics, Law and Society* objavljen je u zajedničkom izdavačkom poduhvatu Centra za transilvanske studije Rumunjske Akademije iz Cluj-Napocce unutar njihove nakladničke serije "Minerva. III. Acta Europaea" (kao njezin 15. sv.), Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu te School of Slavonic and East European Studies – University College London (u seriji Studies in Russia and Eastern Europe, sv. 14). Zbornik je u cijelosti na engleskom jeziku te obaseže preko sedam stotina stranica kojima prethodi već spomenuta riječ urednikâ te popis autora s afilijacijama, a programski je proveden i financiran te potpomognut kroz nekoliko projekata. U prvom redu to su rumunjsko Nacionalno vijeće za znanstvena istraživanja (Consiliul Național al Cercetării Științifice – CNCS, TE 356/2010), Sektorski operativni program za razvoj ljudskih resursa (Sectorial Operational Program for Human Resources Development – SOPHRD, 61104/2010) i Nacionalni odbor za znanstvena istraživanja (Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică – ANCS, PN-II-PT-PCCA-2011-3-1153 /2012-2016): *Genetic Evolution: New Evidences for the Study of Interconnected Structures. A Biomolecular Journey around the Carpathians from Ancient to Medieval Times*) te Hrvatska zaklada za znanost (projekt "Izvori, pomagala i studije za hrvatsku povijest od srednjeg vijeka do kraja dugog 19. stoljeća" pod vodstvom Damira Karbića, a koji se realizirao od 1. lipnja 2015. do 31. svibnja 2019. u Odsjeku za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu).

Zbornik otvara uvod (*Introduction*, 1-6) koji potpisuju recenzenti i predstavnici nakladnika Ioan Aurel Pop u ime Rumunjske akademije, Martyn Rady u ime londonske Škole za slavenske i istočnoeuropske studije i Damir Karbić u ime Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademija znanosti i umjetnosti. Autori u njemu iznose sadržaj zbornika i njegove glavne tematsko-istraživačke karakteristike.

Trideset autora – iz Hrvatske, Mađarske, Moldavije, Rumunjske, Rusije, Srbije i Ujedinjenog Kraljevstva – kroz dvadeset i osam članaka progovara o različitim srednjovjekovnim (manjim dijelom i ranonovovjekovnim) temama s usmjerenjem na političku i društvenu povijest. Od ranog srednjeg vijeka do 16. stoljeća tematski je obuhvaćen široki prostor od Mađarske, Rumunjske, Moldavije, Ukrajine i Rusije na istoku i sjeveru, do Hrvatske na zapadu i Balkana na jugu. Građa u zborniku raspoređena je u tri cjeline. 1. *Central Authority – Renewal, Decline or Reform?*, 2. *Law and Local Customs*, 3. *Urban Development and Reform*.

U prvoj se cjelini nalaze radovi posvećeni stvaranju, razvoju i transformaciji srednjovjekovne države na navedenim prostorima. György Szabados tako raspravlja o podrijetlu i preobrazbi rane ugarske države problematizirajući i sam termin država u ranom srednjovjekovnom dobu, dijeleći istu u dvije cjeline prije i poslije 1000. godine kao zamišljene vremenske granice (*The Origins and the Transformation of the Early Hungarian State*, 9-30). Anna Kuznetsova komparativno piše o sv. Stjepanu i sv. Vladimiru odnosno njihovom prikazu kao vladara i apostola u Ugarskoj odnosno u Kijevskoj Rus', tj. Rusiji (*St. Stephen of Hungary and St. Vladimir of Rus': Rulers and Apostles*, 31-51), na temelju hagiografskih djela i kronika te drugih izvora, smatrajući ih tipološki novim oblikom svetosti koja bi pak bila odlika 11. stoljeća. Rad je opremljen zanimljivim ilustracijama. Istaknuti stručnjak za križarske ratove, Norman Housley, svoju pažnju ovoga puta usmjerava prema balkanskom prostoru, točnije govoreći o Zemu-nu i Beogradu definirajući njihovu iznimnu važnost – geografsku, komunikacijsku (Dunav, Sava) i vojnu u 15. stoljeću u kontekstu kasnih križarskih vojni, pravoslavnih kneževina i

osmansko-turske ugroze (*Crusading and the Danube*, 53-81). Judit Gál piše o ugarskoj kraljevskoj reprezentaciji, odnosno o ceremonijama i ritualima koji su primjenjivani prilikom svečanih vladarskih ulazaka u dalmatinske gradove u doba Arpadovića, te o njihovim razlikama i posebnostima u 12. te u 13. stoljeću (*Changing Rituals: The Hungarian Royal and Princely Entries into Dalmatian Cities during the Twelfth and Thirteenth Centuries*, 83-101). Na temelju srpskih hagiografskih vrela Miloš Ivanović tematizira ratove i političke borbe u Srbiji za dinastije Nemanjića u vremenu od 12. do 14. stoljeća (*Serbian Hagiographies on the Warfare and Political Struggles of the Nemanjić Dynasty /from the Twelfth to the Fourteenth Century/*, 103-129). Naglasak je stavljen na analizu terminologije korištene u navedenim hagiografijama (npr. *Danilov zbornik*) prilikom opisa vojnih operacija i njihovih sudionika. O Transilvaniji u 13. stoljeću s obzirom na kralja Andriju II. i početke gradnje kamenih utvrda pišu Ioan Marian Țiplic i Maria Emilia Țiplic (*Transylvania in the Thirteenth Century: Andrew II and the Beginnings of Stone Fortifications in Transylvania*, 131-164). Posebno se ukazuje na utjecaj koji su imali teutonski vitezovi na taj fortifikacijski proces. Rad je opremljen s tri suvremene karte na kojima su prikazani prostori i utvrde u vlasništvu Teutonaca (1211. – 1222.) te najvažnija kao i ona pretpostavljena utvrđenja. Antun Nekić u svom radu predstavlja “put do kraljevskog Dvora”, problemski tematizirajući slavonsko plemstvo u pogledu njihove težnje k stjecanju kraljevske naklonosti u periodu od 1301. do 1342. godine (*The Road to the Royal Court: The Slavonian Nobility, Royal Favours and the Ban's Brokerage /1301-1342/*, 165-195). Ukazuje na važnost posredovanja bana kao kraljevskog predstavnika u Slavoniji čija intervencija omogućava plemstvu dolazak do dvora i dobivanje kraljevskog privilegija. U dodatku članka nalazi se itinerar bana Mikca od 1325. do 1342. godine. Uzgred spomenimo da je još davne 1915. doktorat o “Banu Mikcu Mihaljeviću i njegovu dobu od 1325. – 1343.” vlastoručno napisao (kako je tada bio običaj) Viktor Novak, ali je ostao do danas netiskan. O osoblju kraljevskih i plemićkih kancelarija u vremenu kasnosrednjovjekovne Bosne, a koji su bili u različitim diplomatskim službama bosanskih vladara i velmoža (npr. Sankovići, Pavlovići, Kosače, Vlatkovići) piše Neven Isailović (*The Personnel of Royal and Noble Chanceries as Diplomats in Late Medieval Bosnia*, 197-234). To je ujedno jedan od najopsežnijih radova u ovome zborniku, kojeg po broju stranica premašuje samo članak Attila Báránya o ugarsko-hrvatskom kralju Žigmundu/Sigismundu Luksemburškom i (neuspjehom) križarskom ratu s konca 14. stoljeća protiv Turaka-Osmanlija, te percepciji istoga vladara u srednjovjekovnim narativnim i drugim vrelima (*Sigismund of Luxembourg and the passagium generale /1391-1396/*, 235-276). Nada Zečević svoj rad posvećuje pitanju “delicija” koje su kao diplomatske darove Mlečani i kasnije njihova uprava u Mletačkoj Albaniji (*Albania Veneta*) uručivali lokalnim feudalnim gospodarima na istočnom Jadranu i njegovu zaleđu u 14. i 15. stoljeću (*Diplomatic deliciae: Venetian gifts to the Lord of the Eastern Adriatic in the fourteenth and fifteenth centuries*, 277-304). To su ponajviše bile različite dragocjene tkanine (svila, baršun), ali i novac te druga trgovačka roba i dobra. U zaključku se ističe da su upravo ti i takvi diplomatski darovi bili svojevrсни koruptivni alati kojima se pridobivala naklonost i vjernost onih kome su darovani. Rad je opremljen zanimljivim slikovnim priložima. Diplomatskoj povijesti pridružuju se i rad Bálinta Lakatosa koji piše o poslanicima kraljeva Ugarske i Bohemije od 1490. do 1526. godine (*Diplomats of the kings of Hungary and Bohemia /1490-1526/*, 305-338). Rad je opremljen grafikonima u kojima se unutar promatranog razdoblja iskazuje broj diplomatskih poslanstava, poslanička odredišta, društveni položaj (imenovanih), itd. Posljednji rad u ovoj cjelini zbornika jest onaj Hrvoja Kekeza koji prikazuje kraljevsku vlast i visoko plemstvo u pograničnim dijelovima Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva iliti Krune sv. Stjepana na primjeru

knezova Babonića-Blagajskih i formiranja protu-osmanske obrane s početka dvadesetih godina 16. stoljeća (*Royal Power and Magnates on the Borderlands of the Kingdom: The Counts of Blagaj and Anti-Ottoman Defence at the Beginning of the 1520s*, 339-356).

Drugu veliku cjelinu u zborniku čine radovi koji se bave pravnom i društvenom poviješću, a otvara je rad Tudora Sălăgeana o usponu skupštinskog tipa vladavine u Transilvaniji krajem 13. stoljeća (*The Rise of the Congregational Regime in Transylvania at the end of the Thirteenth Century*, 359-371). Éva B. Halász piše o Slavoniji u 13. i 14. stoljeću, odnosno o općem saboru slavonskog plemstva pod predsjedanjem bana kao izravna kraljeva predstavnika na tome prostoru (*The congregatio generalis banalis in Slavonia in the Thirteenth and Fourteenth centuries*, 373-389). Autorica zasjedanja ovoga sabora vremenski dijeli na tri razdoblja: od 1273. do ranih dvadesetih godina 14. stoljeća, potom od dvadesetih do pedesetih 14. stoljeća (koje naziva "zlatnim vijekom" slavonskog sabora), te od sredine pedesetih do osamdesetih godina 14. stoljeća. Javnobilježničku službu u Zadru u svome radu obrađuje Branka Grbavac (*Notarial Service in the City of Zadar: Changes in Theory and Practice*, 391-410) ukazujući na promjene koje se mogu zamijetiti u teoriji i praksi zadarskih notara 14. stoljeća, analizirajući i uspoređujući njihove notarske formule s onima iz srednjovjekovnih notarskih priručnika (*Ars notaria, Ars notarie, Summa artis notariae*). Ivan Majnarić elaborira tzv. nove donacije ili potvrde postojećeg vlasništva plemstvu od strane kraljevske vlasti u 14. stoljeću i uloge koje su kao takve imale u formiranju i strukturiranju društva i obitelji u Hrvatskom Kraljevstvu (*The Title of New Donation and its Role in Structuring the Society and Family in the Kingdom of Croatia in the Fourteenth Century*, 411-432). Ukazuje se na to kakav su utjecaj imale tako ishodišne zemljišne darovnice ili potvrđnice na ekonomski položaj pojedinih obitelji, njihovu granjanje i među obiteljske odnose u Hrvatskoj i Slavoniji, ali i na bitnu činjenicu da se njima ograničavalo posjedovno i nasljedno pravo. Suzana Miljan i Kristina Judaš upravo problematiziraju potonje pišući o problematici prefekcije (*prefectio*) u srednjovjekovnoj Slavoniji (*Sole Heiress to her Father's Fortune: Examples of Prefection from Medieval Slavonia*, 433-442). Riječ je o pravnoj mogućnosti da kćer naslijedi očeve nasljedne posjede. Otac bi u tome slučaju od kralja tražio – čime dolazi do izražaja i kraljevska naklonost prema destinataru – da njegovu kćer proglasi sinom čime ona/on ima zakonsko pravo biti nasljednikom očevih posjeda. Autorice se opširnije referiraju i na podatke iz *Tripartita* (*Opus tripartitum iuris consuetudinarii inclyti Regni Hungarie partiumque eidem annexarum*) te na zanimljive slučajeve prefekcije s naših srednjovjekovnih prostora. O trgovini, državi i pitanju prijelaza na pisanu kulturu na primjeru kneževina Vlaške i Moldavije u vremenu od 14. do 16. stoljeća piše Mariana Goina (*Trade, State and Transition to Written Culture: Wallachia and Moldavia from the Fourteenth to the Sixteenth Century*, 443-466). Posebno se tematizira pragmatička pismenost, ali i primjeri osobne korespondencije. Autorica zaključuje da je pisana kultura na spomenute prostore dolazi posredstvom i utjecajem susjednih zemalja i trgovačkih zajednica. Dana Caciur u svom radu raspravlja o regionalnim običajima pograničnog morlačkog društva u Dalmaciji, tj. graničnog prostora između Mletačke Republike i Osmanskog Carstva sredinom 16. stoljeća. Podrobno se analizira spor između dvojce službenika, mletačkog Filipa Bragadina i tursko-osmanlijskog Huseina (Cusseina) Potoclia, kroz vizuru borbe za prostor i morlačke trgovce važne napose za gradove Šibenik i Skradin (*Discussing Regional Customs: The Conflict between Filippo Bragadin and Cusseina Potoclia and the Morlachs of Dalmatia in the Mid-Sixteenth Century*, 467-492). Ovu cjelinu zaključuje Adrian Magina člankom u kojem analizira kraljevski privilegij (koji nažalost izvorno nije sačuvan, već je poznat iz dva kasnija prijepisa) izdan u Beču 29. kolovoza 1457. vlaškim plemićima od strane

ugarsko-hrvatskog i češkog kralja Ladislava V. Postuma (*Universitas Valachorum: Privilege and community in the medieval Banat*, 493-502), historiografski ga kontekstualizirajući kroz njegovu važnost za navedenu zajednicu u srednjovjekovnom Banatu. Na ovaj se rad zapravo dobro nadovezuje onaj Livije Magina koji se nalazi u sljedećoj cjelini zbornika.

Treći dio zbornika tematski je posvećen gradovima, njihovoj transformaciji, razvoju i obnovi u kontekstu srednjovjekovne urbane povijesti. Tako Sanja Miljan piše o franjevcima – redu male braće u Zadru (*The Structure of the Friary of St. Francis in Zadar in the Thirteenth and Fourteenth Centuries*, 505-520). Naglasak je stavljen na analizu upravnih funkcija ove redovničke zajednice (provincijal, kustos, vikar, lektor, gvardijan, vikar), na njihovo podrijetlo i obrazovanost te na mobilnost samih franjevacu tijekom 13. i 14. stoljeća. Srednjovjekovni Gradec prikazuje Bruno Škrebilin kao grad između utjecaja kraljevske moći i plemićkih nastojanja (*City Between Royal and Noble Power: The Case of the Free Royal City of Gradec /Zagreb/ in the Fifteenth Century*, 521-536). Autor pozornost usmjerava na 15. stoljeće, napose na odnose između – s jedne strane Gradeca, a s druge kralja Žigmunda Luksemburškog, potom grofova Celjskih te napose kralja Matijaša Korvina, zaključujući kako je opadanje kraljevske moći u Slavoniji imalo negativne posljedice na urbani razvoj Gradeca. Nasuprot tomu jača urbana elita zagrebačkog Gradeca. Zanimljivu temu o obučarima, krojačima, suknarima (tkalcima svile, izbjeljivačima tkanine, itd.), prodavačima sira, te slugama i drugim zanimanjima predstavlja u svome radu Krisztina Arany. Kao primjer takvih djelatnosti obradila je odabrane aspekte migracijskih tokova obrtnika iz Ugarske u Firencu u 15. stoljeću komparirajući ih s podacima o drugim došljacima s germanskih područja u isti grad, a sve na temelju firentinskog popisa (*Catasto*) iz 1427. godine (*The Shoemaker, the Silk Weaver and the Guild Servant: Some Aspects of Artisan Migrations from Hungary to Florence in the Fifteenth Century*, 537-562). O urbanom prostoru i gospodarskim aktivnostima u kasnosrednjovjekovnom Splitu piše Tonija Andrić (*Urban Space and Economic Activity in Late Medieval Split*, 563-583). Taj prostor autorica definira pomoću koncentričnih krugova u čijem se središtu nalazi Trg sv. Lovre (*Platea s. Laurentii*) s glavnim zgradama institucija komunalne vlasti pa šireći se sve do splitskog polja odnosno gradskog distrikta. Na primjeru grada Šibenika poglavlja iz vojne povijesti – koja su, napominjemo, u hrvatskoj medievistici općenito vrlo rijetka – temeljito obrađuje Goran Budeč posredstvom notarskih spisa i drugih arhivskih vrela te spomeničke baštine (*Weapons and Military Equipment Owned by Individuals in the Fifteenth-Century City Commune of Šibenik*, 585-610). Autor analizira oružje i drugu vojnu opremu koja je bila u vlasništvu pojedinaca šibenske komune u 15. stoljeću. A to su, npr., mačevi, sablje, bodeži, samostreli, strijele, lukovi, koplja, oklopi, kacige, štitovi i ostala vojna oprema, a tu su i nezaobilazne ratne zastave. Livia Magina, kao što smo već spomenuli, u osnovnim crtama govori o kraljevskim privilegijima i urbanom razvoju Banata u periodu od 15. do 17. stoljeća (*Privileges and Urban Development in the Banat from the Fifteenth to the Seventeenth Centuries*, 611-620). U radu se posebno apostrofira položaj grada Caransebeş u Transilvaniji, koji je od manje važnog grada zbog osmanske ugroze i zauzimanja drugi urbanih središta postao glavno središte jugozapadnog područja kneževine Transilvanije. Castilia Manea Grgin u svom radu preispituje pogled hrvatske historiografije na manje poznatog Talijana Leonarda Fioravantija (*The Italian Leonardo Fioravanti (1517-1588) and his Portrait in the Contemporary Croatian Historiography*, 621-642). L. Fioravanti (1517. – 1588.) bio je samouki liječnik-kirurg/fizik i alkemičar, iscjelitelj, ali i inovator i puno toga drugoga, a čije je ime u krugu povijesne znanosti u Hrvatskoj vezano uz kolonizaciju Pule i Puljištine od 1560. do 1567. godine od strane 150 bolonjskih obitelji te sukoba starosje-

dilaca i Bolonjaca došljaka u Puljštini koje je okončano protjerivanjem pridošlica. Autorica s pravom pledira za drugačiji pristup i vrednovanje života i djela ovoga renesansnoga čovjeka: *uomo universale*. Najzad, posljednji rad u zborniku čini tekst koji potpisuje Mária Pakucs-Willcocks, a tematizira ideologiju političke moći u gradu Sibiu (Hermannstadt) tijekom 16. stoljeća, inače političkom sjedištu i trgovačkom središtu transilvanskih Nijemaca – *Universitas Saxorum (Policey and Obrigkeit: The ideology of political power in sixteenth-century Sibiu /Hermannstadt/*, 643-663). Tomu je u prilog išla dezintegracija ugarskog kraljevstva i nadolazeća vjerska reformacija, te jačanje gradske skupštine i najzad kodifikacija statuta grada 1589. godine. U središtu autoričina zanimanja su dobra uprava/vladavina i dobro ponašanje zajednice (*Policey*), tj. država reda i zakona, te legitimna vlast (*Obrigkeit*) na promatranom prostoru u ranom novom vijeku.

Na kraju zbornika nalazi se zajedničko imensko i geografsko kazalo (*Index*, 665-706). Spomenimo da naslovnicu (prednju i stražnju) grafički zgodno krasí avers i revers velikog voštanog pečata iz 1464. ugarsko-hrvatskog kralja Matijaša Korvina, a koji se danas nalazi u Mađarskom državnom arhivu u Budimpešti.

Zaključno možemo reći da se pred nama nalazi respektabilan zbornik radova, čiju je tematsku razgranatost uistinu bilo zahtjevno urednički usustaviti – no to su znalacki odradili njegovi urednici Suzana Miljan, Éva B. Halász i Alexandru Simon, te koji zbog toga – kao i autora koji su u njemu uključeni – zaslužuje svekoliku pozornost i percepciju struke. Zbornik sadržajno nadoknađuje različite praznine u poznavanju ovih prostora van njihovih prirodnih, političkih, jezičnih i povijesnih granica. Nimalo nevažna nije ni činjenica da je zbornik nastao na recentnim dosezima i iskustvima poglavito triju europskih historiografija: hrvatske, mađarske i rumunjske, ali i uz participaciju moldavskih, ruskih, srpskih i engleskih predstavnika. Upravo tako široko zasnovana međusobna međunarodna suradnja svakako je najbolja preporuka ovome zborniku koja se može uputiti stručnjacima s područja medievistike, a engleski jezik zbornika otvara isti širokom krugu znanstvenika i stručnjaka različitih profila.

Tomislav Galović

Pomorski Split do početka XX. stoljeća. Zbornik radova, ur. Nenad Cambi – Arsen Duplančić, Split 2019., 495 str.

Književni krug Split objavio je zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa koji se održao u Splitu u rujnu 2016. Od ukupno trideset izlaganja, dvije trećine autora predalo je svoje radove za objavljivanje. Od dvadeset priloženih tekstova, dva se odnose na antičko razdoblje, šest njih pokriva široko razdoblje srednjeg vijeka sve do 16. stoljeća, dva članka se protežu kroz više razdoblja, a većina radova, njih dvadeset, odnose se na modernije razdoblje od 18. do početka 20. stoljeća. Začudo, prvi rad nije kronološki vezan uz najranije razdoblje nego uz kasni rani novi vijek: *Splitska luka u peljarima od kraja 18. do kraja 19. stoljeća* Mithada Kozličića (11-53). To je ujedno i najdulji tekst. Taj članak je sadržajno vrlo cjelovit: autor predstavlja pisce peljara i pilota koji sadrže pojedine opise splitske luke i njezine okolice, unosi vlastita razmatranja, prilaže karte, odnosno planove splitske luke i grafike prostora prema izvornicima koje donosi, razjašnjava ekvivalencije pojedinih starih mjernih jedinica, tako da